

свідків, експертів та інших осіб до судового розгляду. Підозрюваний, обвинувачений отримує зниження покарання або взагалі звільняється від його відбування, порівняно із тим покаранням, яке б він отримав під час судового розгляду без укладення угоди про визнання винуватості.

### *Список використаних джерел*

1. Кримінальний процесуальний кодекс України. Науково-практичний коментар : у 2 т. Т. 1 / О. М. Бандурка, С. М. Блажівський, С. П. Бурдоль та ін.; за загред. В. Я. Тація, В. П. Пшопки, А. В. Портнова. – Х. : Право, 2012. – 664 с.
2. Малихіна С. М. Методичні рекомендації: Повноваження прокурора у кримінальному провадженні на підставі угоди / С. М. Малихіна, Смокович Ю. П., Гупуляк В. К., Кривов'яз Я. І., Н. В. Лісова. – К.: Генеральна прокуратура України; Національна академія прокуратури України, 2013. – 107 с.

### **КРУСЯН Р. А.**

Національний університет «Одеська юридична академія»,  
аспірант кафедри організації судових та правоохоронних органів

### **ЦІННІСНИЙ ВИМІР СУДОВОЇ РЕФОРМИ В УКРАЇНІ**

Передумови, завдання та мета судової реформи діалектично пов'язані з уявленнями про соціальні, політичні, духовні ідеали (цінності), що існують у відповідному суспільстві на певному етапі його розвитку. При цьому визначним є те, що колізії між очікуваним результатом реформи та ціннісними сподіваннями суспільства, априорі, призводять до неефективності судового реформування. Звідси необхідним аспектом дослідження процесу судової реформи є його аналіз з точки зору аксіології. Крім того, слід враховувати і те, що судова влада в Україні поступово втрачає свою найбільшу соціальну цінність — довіру людей. Звідси, актуалізується питання щодо визначення ціннісного (аксіологічного) виміру судової реформи в Україні. Однією з цінностей, що має важливе значення при здійсненні правосуддя є конституційний принцип верховенства права.

Верховенства права є предметом дослідження не одного покоління учених. Втім, класичне значення має доктрина британського правознавця А. Дайсі. У відомій праці «Introduction to the Study of the Law of the Constitution» він виклав основні ознаки верховенства права, а саме: а) у суспільстві дотримується абсолютне верховенство або панування природного права, що виключає існування свавілля, виняткових повноважень або навіть широкої свободи розсуду держави; б) принцип

рівності всіх громадян перед законом чи рівне підпорядкування всіх класів суспільства природному праву країни, що вживається звичайними судами; в) особисті права і свободи належить формулювати та охороняти за допомогою загального права, а не в абстрактних конституційних деклараціях [1, с. 102–121]. У цій концепції простежується дві константи — «стримування» держави правом від можливого свавілля та рівний захист прав громадян «звичайними судами». Визначення принципу верховенства права через константи обмеження свавільної влади держави правом та здійснення відповідного (зокрема, судового) контролю за таким обмеженням є провідним. Пов'язано це із тим, що складовою мети принципу верховенства права є вирішення фундаментальної проблеми права, яка існує з моменту виникнення публічної влади та відповідних відносин у системі «влада — індивід», це здійснення належного контролю за державним примусом відносно індивідів. Тому, під верховенством права визначально розумілося юридичне (правове) обмеження влади правом та його судового забезпечення, і в цьому гносеологічному значенні цей термін наближається до значення верховенства права як ціннісного виміру судової реформи.

Водночас, верховенство права у контексті цілеполягання сучасного етапу судової реформи доцільно розглядати більш об'ємно. Так, Л. Г. Лукаїдес, спираючись на практику Європейського суду з права людини, доводить, що, верховенство права має, як мінімум п'ять, самостійних цінностей: а) функціонування держави, яка пов'язана вимогами права; б) дотримання принципу рівності громадян перед законом; в) встановлення законності та порядку в суспільстві; г) наявність ефективного і передбаченого правосуддя; д) охорона прав людини. Водночас підкреслюється, що всі ці цінності включено до концепції верховенства права «у відповідь на різні потреби, що виникали з вимог справедливості» [2]. Отже, концепт справедливості має гносеологічне та водночас і аксіологічне значення щодо судової реформи, виходячи із сутності правосуддя як «царини справедливості». Подібний, «інтегративний» підхід щодо розкриття сутності та змісту верховенства права демонструє й Конституційний Суд України (далі — КСУ). Так у його рішенні від 2 листопада 2004 р. № 15-рп/2004 визначено: «Верховенство права — це панування права в суспільстві. Верховенство права вимагає від держави його втілення у правотворчу та правозахисну діяльність, зокрема в закони, які за своїм змістом мають бути проникнуті передусім ідеями соціальної справедливості, свободи, рівності тощо» [3]. При цьому КСУ відзначає, що справедливість — одна з основних засад права — є вирішальною у визначенні права як регулятора суспільних відносин, одним із загальноюлюських вимірів права. У сфері реалізації права, за правовими позиціями Суду, справедливість проявляється у рівності всіх перед законом, відповідності злочину і покарання, цілях законодавця і засобах, що обираються для їх досягнення. Справедливе застосування норм

права визначається як «недискримінаційний підхід, неупередженість» [3]. Звідси — справедливість співвідноситься з принципом правової рівності. Отже, принцип «верховенства права» необхідно пов'язувати з правами людини, де фактично й реалізується ідея справедливості. Тому заслуговує на підтримку позиція КСУ, що до ознак верховенства права також відносяться «повага і непорушність прав та свобод людини» [4].

Таким чином, ціннісний вимір судової реформи в Україні має свій прояв у її меті, в якій виявляються певні цінності суспільства. Аксіологічним цілеполяганням судової реформи, як етапу конституційної модернізації судової влади, є верховенство права — конституційна цінність та об'єктивна потреба сучасного суспільства і держави у пануванні права в якості ціннісного еталону та прояву справедливості, засобу захисту людини — найвищої соціальної цінності.

#### *Список використаних джерел*

1. Dicey A. Introduction to the Study of the Law of the Constitution / Dicey A. – Indianapolis : Liberty Classics, 1982. CXLVIII. 436 p.
2. Лукаидес Л. Г. Принципи верховенства права и права человека / Лукис Г. Лукаидес [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://www.zonazakon.ru>
3. Рішення Конституційного Суду України від 02 листопада 2004 року № 15-рп/2004 (справа про призначення судом більш м'якого покарання) [Електронний ресурс]. Режим доступу : <http://www.ccu.gov.ua/uk/docscatalog/list?currDir=9851>
4. Рішення Конституційного Суду України від 22 вересня 2005 р. № 5-рп/2005 (справа про постійне користування земельними ділянками) // Офіційний вісник України. 2005. № 39. Ст. 2490.

#### **ДЕМЕНЧУК М. О.**

Національний університет «Одеська юридична академія»,  
аспірант кафедри організації судових та правоохоронних органів

#### **ДЕЯКІ НАПРЯМКИ РЕФОРМУВАННЯ СУДОВОЇ СИСТЕМИ УКРАЇНИ У СВІТЛІ ЄВРОІНТЕГРАЦІЇ**

В умовах реформування судоустрою наша держава акцентує увагу на співпраці з європейськими правозахисними організаціями та країнами Європи: Федеративною Республікою Німеччина, Фінляндією, Францією та ін. Метою зустрічей делегацій є перейняття зарубіжного досвіду та пошук ефективних ідей для вдосконалення власної судової системи. Одним із актуальних питань є статус верховних судів держав та забезпечення ними як найвищими судовими інстанціями